

Бразилія призначала конкретне покарання за конкретні зазначені дії проти дипломата чи взагалі за порушення їх імунітету. В таких країнах, як Данія, Швеція, Норвегія підвищені звичайні покарання за злочини проти особистості, якщо ці злочини направлені проти особистості дипломатичного представника. А у таких країнах, як Куба, встановлюється окреме покарання за злочин проти дипломатичних представників, нові покарання, якщо ці злочини нанесли шкоди зовнішньо - політичним інтересам держави. За цими прикладами видно, що образа іноземного посла звичайно тягне більш суворе покарання, ніж образа приватних осіб.

Недоторканість дипломатичного представництва чи взагалі приміщення, де проживає представник іноземної держави, полягає в тому, що місцева влада (судова та ін.) цієї країни не могла проникати всередину попереднього дозволу. Забезпечення цього привілею мало велике значення для зберігання таємниць архівів і дипломатичного листування іноземних представників. В разі смерті послів їх речі не могли бути опечатані місцевими органами територіальної влади (цей обов'язок повинен був виконувати найближчий заступник чи секретар місії). Приміщення, так як і в нову епоху та як послі усіх епох, визнаються вільними від сплати місцевих податків населення різних повинностей.

Як випливає з історії нового періоду, то привілеї були значно розширені. В новітній період породжується зворотній процес. Отже особистий імунітет і імунітет представництва залежать від історичних потреб.

У новітнього періоду є своя специфіка. Приймаються значні і фундаментальні правові акти, що свідчить про остаточне закріплення привілеїв та імунітетів як правової категорії. А значить дуже значимої, оскільки право фіксує найбільш важливі суспільні відносини.

Одним з найважливіших правових актів новітнього періоду є Віденський регламент 1815 р., який встановлює поділ дипломатичних агентів на 3 класи : послі, посланники і повірені, встановлює типові для абсолютизму проблеми впливу династичних зв'язків на імунітет. Віденський регламент і його доповнення Аахенський протокол 1818р. закладені в основу регламентації всіх питань посольського права, принципу міжнародної рівності.

Через причини, які зародились ще в новій епосі (шпигунство послів, релігійні рухи, недостатня культура міжнародного спілкування, централізація влади і палке відстоювання її обсягу, частину якої переходила сепаратистськими течіями і дипломатичним представництвом) з'явилися в теорії думки Про обмеження привілеїв та імунітет, які потім відобразились в практиці.

Діяльність дипломатів в деякій мірі підпадала під контроль влади і була змушена рахуватись з боротьбою політичних партій, суспільною думкою, пресою, збільшенням економічного інтересу. Послі отримували загальні інструкції від свого правління, приймали важливі рішення, ставили можливими зустрічі з прем'єр-міністром, міністрами закордонних справ. Дипломатичні представники не дивлячись на розширення їх функцій переставали бути органами, які вирішують ці проблеми безпосередньо, як було в попередній період.

На цьому ґрунті всередині XIX ст. знову з'явилися думки про скасування постійних представництв. Потреба в гарантіях недоторканості і незалежності дипломатичних представників втратила минулу гостроту. Правління вже не вимагало таких широких і абсолютних привілеїв і вже не перетворювало захист цих привілеїв у предмет соціального і політичного значення. Можна сказати, що знизилася значення проблеми недоторканності в міжнародних відносинах. Функції послів переходили до інших органів. Випадки порушення недоторканності послів в XIX ст. стало значно менше, що свідчило про менше приділення уваги. Разом з тим виникла проблема моральної недоторканості послів. Були значні нападки на них в пресі.

Такі страшні утиски представництв мали місце до 1-ої світової війни. Після неї розмови про скасування представництв затихли... А трохи згодом, неначе буря після затишшя, з новою силою блискавичного вибуху, зросло значення проблеми дипломатичних привілеїв та імунітетів. Чому так сталося? Насправді все дуже просто. Світова війна стала потужним поштовхом до прагнення світового миру. Наявність дипломатичних представництв свідчить про встановлення його на землі. Так, як і тисячі років тому, коли війна породжувала пошуки миру і знаходження зв'язків між племенами. Людство, розвивається по спіралі, при зовнішніх формах, що становляться іншими, основний стержень залишається незмінним, відображаючи людське ество. Дивлячись в минуле, ми, нібито, спостерігаємо з боку теперішнє, вже без емоцій і впливів можемо дослідити проблему.

Література

1. Віденська конвенція про дипломатичні зносини від 18 квітня 1961 року.
2. Віденська конвенція про консульські зносини від 24 квітня 1963 року.
3. Александренко В.П. « О правах и преимуществах дипломатических агентов по новейшим исследованиям.» М. 1891 г.
4. Блищенко И.П., Дурденевский В.Н. «Дипломатическое и консульское право» М.1962 г.
5. Блищенко И.П. «Дипломатическое право» М. 1990 г.
6. Грабарь В.Э. «Римское право в истории международных правовых учений» Юрьев 1901 г.
7. Гуменюк В.І. «Основы дипломатической та консульської служби» К. 1998 р.
8. Левин Д.Б. «Дипломатия. Ее сущность, методы и формы» М. 1962 г
9. Левин Д.Б. «Дипломатический иммунитет» М. 1949 г.

Г. Потапчук,
студентка Одеської національної юридичної академії

МІЖНАРОДНО-ПРАВОВІ ПРОБЛЕМИ МОРСЬКОГО ПІРАТСТВА В СУЧАСНИХ УМОВАХ

Веселий Роджер на судні, дерев'яна нога й пов'язка на оці – здавалось, ці піратські атрибути давно канули в літа. На жаль. Морські розбійники залишилися не тільки в історичних романах. Сьогодні піратство являє реальну безпеку для мореплавання й, перш за все – для права кожної людини на життя, свободу й особисту недоторканність.

На сьогоднішній день існує достатньо велика кількість понять «піратства». Це: телепіратство з космосу, піратство в ефірі, комп'ютерне піратство, авторське піратство, повітряне піратство, морське піратство. Але зупинимось більш детальніше на зацікавленому нас питанні – морському піратстві.

До XIX століття в доктрині та й юридичній практиці сформувалось тверде поняття того, що піратство є міжнародним правопорушенням, а кожний пірат – ворог людства². За період 1991 - 1997 рр. морському розбою піддавались судна 62 держав у водах, прилягаючих до території 56 держав світу. За останні півроку кількість піратських нападів у світі збільшилась на 40 відсотків³. За січень-березень 2001 р. було зареєстровано 68 інцидентів, у той час як за аналогічний період 2000 р. було зафіксовано 56 нападів. Реальні цифри вищі, оскільки власники не поспішають заявляти про наявні напади. Щорічний дохід

морських піратів досягає приблизно 20 мільярдів доларів. Рівень смертельної небезпеки продовжує залишатися одним із тих аспектів, що викликає помітну стурбованість світової спільноти⁵. Якщо в 1992 р. було зареєстровано 106 піратських нападів, у яких вбито 3 члени екіпажу, то за 2000 р. вбито 72 і поранено 99 чоловік⁶.

Необхідно відмітити й той факт, що в результаті комерціалізації українського флоту наші моряки найчастіше плавають під прапором не своєї держави в регіонах, де велика імовірність зазнати нападів з боку піратів. Нещодавній випадок яскраво свідчить про це. Українсько-ліванське судно "M.V. Princess Sarah" з екіпажем із 18 чоловік було захоплено 14 січня бандою піратів у територіальних водах Сомалі. На борту судна перебували 8 українських моряків...

Вищевказані дані про піратські напади на судна за останні десятиріччя переконливо доводять: існує реальна небезпека для морського судноплавства й для права кожної людини на життя, яку не можна замовчувати. Заходи, вжиті світовим товариством по боротьбі з піратством, є ще недостатньо ефективними, тому що без вжиття додаткових заходів по боротьбі з даним злочинним само собою така глобальна проблема не припинить своє існування.

На сьогоднішній день боротьба з піратством регулюється Женевською Конвенцією про відкрите море 1958 р. (далі – Конвенція 1958 р.) й Міжнародною морською Конвенцією ООН 1982 р. (далі – Конвенція 1982 р.). У цих міжнародних договорах міжнародна співдружність підбила деякий підсумок пошуку загальноприйнятого поняття цього злочину. Згідно зі ст.101 Конвенції 1982 р., піратством є будь-яке з перелічених нижче діянь:

1. будь-який неправомірний акт насилля, затримання чи будь-який грабіж, здійснений з особистими цілями екіпажем або пасажирками будь-якого приватновласницького судна й спрямований:

- у відкритому морі – проти іншого судна чи проти осіб або майна, що знаходиться на їхньому борту;
- проти будь-якого судна, осіб, майна в місті не в юрисдикції будь-якої держави;

2. будь-який акт добровільної участі у використанні будь-якого судна, здійснюваний зі знанням обставин, внаслідок яких є піратським судном;

3. будь-яке діяння, що є підбурюванням або усвідомленим сприянням вчиненню діяння, передбаченого в підпункті "1" чи "2"⁷.

Результати аналізу цих Конвенцій свідчать про те, що в них передбачені підстави для захоплення піратського судна, міри по запобіганню піратству та відповідальність за піратство, обов'язок держав співробітничати в запобіганні піратству, відповідальність за неправомірне захоплення судна за підозрою в піратстві, здійснюване без достатніх підстав, характеристики суден, які уповноважені на здійснення захоплення за піратство, повноваження з огляду судна, що підозрюється в піратстві. Але це лише одна сторона боротьби з піратством, вона зачіплює випадки, коли факт піратства вже відбувся й у компетентних органів є можливість припинити цей злочин. На превеликий жаль, великі площі морських просторів, недостатні пошукові можливості зумовлюють дуже малу імовірність виникнення подібної дії.

Своєчасна допомога суднам, потерпілим у результаті актів піратства можлива не тільки з залученням власних сил, а й сил та можливостей прибережних держав. Питання співробітництва держав у запобіганні піратству не знайшли свого відображення в універсальних міжнародних договорах. Офіційно держави від цього не відмовляються, але на практиці, як правило, держави виходять із своїх інтересів та можливостей. Виняток складають лише створення регіонального центру по боротьбі з озброєним грабежем та піратством в Малайзії та діяльність військово-морських сил Індонезії, Сінгапура й інших районів з підвищеною активністю піратів.

На нашу думку, більш активно має розвиватись договірний процес на двосторонньому та багатосторонньому рівнях. Договори такого рівня могли б чітко регулювати міжнародні відносини між учасниками договору. Основними положеннями договорів такого типу має бути залучення військово-морських сил держав, спеціально уповноважених (прикордонних морських сил, сил берегової охорони і т.д.) для боротьби з такими злочинами. Як свідчить практика, після використання спільного морського патрулювання прибережними державами кількість випадків піратських нападів у районі Малакської протоки значно зменшилась.

Нескінченні випадки піратських нападів свідчать про те, що існує потреба в подальшому розвитку правових заходів не тільки на державному, а й на міжнародному рівнях, які б були здатні запобігти такому злочину. Необхідно підвищити міжнародно-правову відповідальність держав за стан боротьби з актами піратства, здійснюваними їхніми громадянами проти іноземних суден в морських водах, прилягаючих до побережжя цих держав. Становище міжнародного морського права закликає всіх членів міжнародної співдружності спрямувати свої сили на боротьбу з таким серйозним міжнародним злочиним, тому що, тільки з'єднавши всі зусилля разом, ми зможемо назавжди викоренити дану проблему.

Література

1. Див.: *Всеобщая декларация прав человека от 10.12.1948г.* // *Международные акты о правах человека: Сб. документов.* - М.: Норма, 2000. - 784с.
2. Див.: *Гуцуляк В.Н. Морское право.* – М.: Юристъ, 1999. – 354с.
3. Див.: *Демиденко В.В., Прусс В.М., Шемякин А.Н. Пиратство, терроризм, мошенничество на море.* – Одесса.: АО Бахва, 1997. -144с.
4. *Живолович К. Вьетя по ветру "Веселый Роджер" // Сов. Белоруссия.* – 2001. – 7 марта.
5. Див.: *Конституция для океанов (UNCLOS 82): Учеб.-метод. пособие / Сост.: Е.В. Додин, С.А. Кузнецов / Под ред. С.В. Кивалова // Б-ка журнала "Торговое мореплавание". (Сер.: Правовое регулирование торгового мореплавания).- 1998. - № 3/II. – 155с*
6. Див.: *Маховский Я. История морского пиратства. К.: Вентури, 1992. –242с.*
7. *Меры по предотвращению и пресечению актов пиратства и вооруженного разбоя в отношении судов // Резолюция ИМО А.738(18) - 1993. – 4 ноября.*
8. Див.: *Прокофьев С. Корсары продолжают бесчинствовать // Судходство.* - 2000. - 4 апреля.
9. Див.: *Ромашов Ю.С. Борьба с преступлениями международного характера, совершаемыми на море.* - М.: РосКонсульт, 2001. – 300с., ил. 21.
10. *Reports on acts of piracy and armed robbery against ships. Fourth quarterly report. MSC.4/Circ.12, 31 December 2001.*

¹ Всеобщая декларация прав человека от 10 декабря 1948 г. // Международные акты о правах человека: Сб. документов. - М., 2000. -Ст. 3.

² Демиденко В.В., Прусс В.М., Шемякин А.Н. Пиратство, терроризм, мошенничество на море. – О., 1997. - С. 46.

³ Прокофьев С. Корсары продолжают бесчинствовать // Судходство. - 2000. - 4 апреля.

⁴ Reports on acts of piracy and armed robbery against ships. Fourth quarterly report. MSC.4/Circ.12, 31 December 2001.

⁵ Гуцуляк В.Н. Морское право. – М., 1999. – С. 195.

⁶ Живолович К. Вьетя по ветру "Веселый Роджер" // Сов. Белоруссия. – 2001. – 7 марта.

⁷ Конституция для океанов (UNCLOS 82): Учеб.-метод. пособие / Сост.: Е.В. Додин, С.А. Кузнецов / Под ред. С.В. Кивалова // Б-ка журнала "Торговое мореплавание". - (Сер.: Правовое регулирование торгового мореплавания).- 1998. - № 3/II. - С. 45.

⁸ Ромашов Ю.С. Борьба с преступлениями международного характера, совершаемыми на море. - М., 2001.– С. 209.

⁹ Меры по предотвращению и пресечению актов пиратства и вооруженного разбоя в отношении судов // Резолюция ИМО А.738(18) - 1993. – 4 ноября.